

henk strating

Oprichter van HS Arbeidsvoorwaarden | CAO-advies en onderhandelingen
www.hsarbeidsvoorwaarden.nl

Een vleugje filosofie

Eén van de meest omstreden moderne filosofen is Ayn Rand. Haar in 1957 geschreven boek *Atlas Shrugged* (De Kracht van Atlantis) werd door Time Magazine uitgeroepen tot het belangrijkste boek van de 20ste eeuw, na de Bijbel. Wat deze Russisch-Amerikaanse romanschrijfster en filosofe zo omstreden maakt is dat zij egoïsme als deugd verkiest boven altruïsme. Wie de volle verantwoordelijkheid neemt voor zichzelf en het eigen geluk als hoogste doel in het leven nastreeft, draagt daarmee bij aan een rechtvaardige, harmonieuze en welvarende samenleving, meent zij. Dat vereist dat de overheid de individuele rechten van burgers beschermt en zich daartoe beperkt. Overheidsbemoeienis met de economie is, volgens Rand, uit den boze.

Het zal op het eerste gezicht niemand verbazen dat Ayn Rand in de Nederlandse polder en zeker bij de vakbeweging weinig vrienden heeft. Zij staat immers symbool voor individualisme en het afwijzen van elke vorm van collectivisme, wat nu juist de bestaansgrond van de vakbeweging is (en overigens ook van werkgeversorganisaties). Rand wordt door haar tegenstanders geïdentificeerd met *ikke-ikke-ikke en de rest kan stikken* en met *ieder voor zich en God voor ons allen*. Met *De Dikke Ik*, die wordt gekenmerkt door lomp gedrag, anderen opzij duwen, alleen voor je eigen belangen gaan,

minachting voor andersdenkenden, onverzadigbaarheid en zelfingenomenheid. Maar de vraag is of dat wel terecht is. Wie de boeken van Rand (naast De Kracht van Atlantis werd ook haar boek *De Eeuwige Bron* een bestseller) leest zal één ding zeker beamen: al deze kenmerken zijn juist níet van toepassing op de hoofdpersonen, die haar filosofie uitdragen. Integendeel! Zij lijden onder zulk gedrag van anderen. Ze worden lomp behandeld, ze worden opzij geduwd en ze worden geminacht.

Wat deze hoofdpersonen wél kenmerkt is dat ze onvoorwaardelijk geloven in unieke individuele mensen, die zélf nadenken over hun leven, dat naar éigen inzicht inrichten en zó hun bedrage leveren op alle niveaus van de samenleving en daarvoor een passende beloning behoren te ontvangen. In *De Kracht van Atlantis*, waarin een spoorwegbedrijf centraal staat, geldt dat in dezelfde mate voor de directeur en de stationschef, als voor de machinist en de remmer. Rand doet ook enkele opvallende uitspraken over arbeidsverhoudingen. Een medewerker die een baan heeft gekregen bij een werkgever heeft dat uitsluitend aan zijn *eigen verdienste* te danken. En die werkgever behoort de medewerker die bij hem in dienst is *niet* voor te schrijven *hoe* hij zijn werk moet uitvoeren. Teksten die meer dan een halve eeuw geleden (!)

werden opgeschreven en die vandaag de dag in discussies over volwassen arbeidsverhoudingen niet zouden misstaan.

Volwassen arbeidsverhoudingen kenmerken zich door respect van medewerkers en werkgevers voor elkaar, voor ondernemerschap en voor vakmanschap. Terecht dat respect steeds vaker onderwerp van gesprek is, in publieke sectoren (de recente demonstratie op De Dam), maar bijvoorbeeld ook in de schoonmaaksector. Volwassen arbeidsverhoudingen vragen om flexibiliteit en om het loslaten van gedateerde starre afspraken en regels uit het verleden. En om aandacht voor persoonlijke ontwikkeling en vitaliteit van werkenden, van zowel werknemers als zzp'ers, zodat zij hun duurzame inzetbaarheid kunnen verbeteren. Gelijkwaardige zeggenschapsverhoudingen en omgangsvormen zijn daar onlosmakelijk mee verbonden. Evenals aandacht voor de balans tussen werk en privé. Daarover moet in elk bedrijf het gesprek worden gevoerd. Veel bedrijven staan daarbij nog aan het begin en kunnen wel een steuntje in de rug gebruiken. Een vleugje Ayn Rand zou aan het realiseren van volwassen arbeidsverhoudingen wel eens meer kunnen bijdragen dan een wettelijk verbod voor werkgevers om hun medewerkers buiten werktijd op te bellen, te mailen of te app'en.